दुर्गा सप्तशती — अध्याय 12

Durga Saptashati — Chapter 12

Source: Selected 1894 Nirnaya Sagar core — chapter 12, printed pages 251–264. Also compared: Printed 1894 imprint — physical scan 7; Earlier Sanskrit comparison — catalogue date not accepted; Gita Press comparison only — no modern translation reproduced; Smithsonian — ancient Devi Mahatmya text context.

प्रारम्भ — वक्ता

SPEAKER

देव्युवाच

devyuvāca

अध्याय 12 — मूल पाठ

TEXT POSITION 1

एभिः स्तवैश्च मां नित्यं स्तोष्यते यः समाहितः।
तस्याहं सकलां बाधां शमयिष्याम्यसंशयम्॥

ebhiḥ stavaiśca māṃ nityaṃ stoṣyate yaḥ samāhitaḥ|
tasyāhaṃ sakalāṃ bādhāṃ śamayiṣyāmyasaṃśayam||

TEXT POSITION 2

मधुकैटभनाशं च महिषासुरघातनम्।
कीर्तयिष्यन्ति ये तद्वद्वधं शुम्भनिशुम्भयोः॥

madhukaiṭabhanāśaṃ ca mahiṣāsuraghātanam|
kīrtayiṣyanti ye tadvadvadhaṃ śumbhaniśumbhayoḥ||

TEXT POSITION 3

अष्टम्यां च चतुर्दश्यां नवम्यां चैकचेतसः।
श्रोष्यन्ति चैव ये भक्त्या मम माहात्म्यमुत्तमम्॥

aṣṭamyāṃ ca caturdaśyāṃ navamyāṃ caikacetasaḥ|
śroṣyanti caiva ye bhaktyā mama māhātmyamuttamam||

TEXT POSITION 4

न तेषां दुष्कृतं किञ्चिद्दुष्कृतोत्था न चापदः।
न भविष्यति दारिद्र्यं न चैवेष्टवियोजनम्॥

na teṣāṃ duṣkṛtaṃ kiñciddusḳṛtotthā na cāpadaḥ|
na bhaviṣyati dāridryaṃ na caiveṣṭaviyojanam||

TEXT POSITION 5

शत्रुतो न भयं तस्य दस्युतो वा न राजतः।
न शस्त्रानलतोयौघात्कदाचित्सम्भविष्यति॥

śatruto na bhayaṃ tasya dasyuto vā na rājataḥ|
na śastrānalatoyaughātkadācitsambhaviṣyati||

TEXT POSITION 6

तस्मान्ममैतन्माहात्म्यं पठितव्यं समाहितैः।
श्रोतव्यं च सदा भक्त्या परं स्वस्त्ययनं महत्॥

tasmānmamaitanmāhātmyaṃ paṭhitavyaṃ samāhitaiḥ|
śrotavyaṃ ca sadā bhaktyā paraṃ svastyayanaṃ mahat||

TEXT POSITION 7

उपसर्गानशेषांस्तु महामारीसमुद्भवान्।
तथा त्रिविधमुत्पातं माहात्म्यं शमयेन्मम॥

upasargānaśeṣāṃstu mahāmārīsamudbhavān|
tathā trividhamutpātaṃ māhātmyaṃ śamayenmama||

TEXT POSITION 8

यत्रैतत्पठ्यते सम्यङ्नित्यमायतने मम।
सदा न तद्विमोक्ष्यामि सान्निध्यं तत्र मे स्थितम्॥

yatraitatpaṭhyate samyaṅnityamāyatane mama|
sadā na tadvimokṣyāmi sānnidhyaṃ tatra me sthitam||

TEXT POSITION 9

बलिप्रदाने पूजायामग्निकार्ये महोत्सवे।
सर्वं ममैतच्चरितमुच्चार्यं श्राव्यमेव च॥

balipradāne pūjāyāmagnikārye mahotsave|
sarvaṃ mamaitaccaritamuccāryaṃ śrāvyameva ca||

TEXT POSITION 10

जानताऽजानता वापि बलिपूजां तथा कृताम्।
प्रतीक्षिष्याम्यहं प्रीत्या वह्निहोमं तथा कृतम्॥

jānatā'jānatā vāpi balipūjāṃ tathā kṛtām|
pratīkṣiṣyāmyahaṃ prītyā vahnihomaṃ tathā kṛtam||

Note: The main print reads प्रतीक्षिष्याम्यहं, rendered conservatively as 'await'. A comparison footnote offers acceptance wording; it is not silently substituted.

TEXT POSITION 11

शरत्काले महापूजा क्रियते या च वार्षिकी।
तस्यां ममैतन्माहात्म्यं श्रुत्वा भक्तिसमन्वितः॥

śaratkāle mahāpūjā kriyate yā ca vārṣikī|
tasyāṃ mamaitanmāhātmyaṃ śrutvā bhaktisamanvitaḥ||

TEXT POSITION 12

सर्वाबाधाविनिर्मुक्तो धनधान्यसुतान्वितः।
मनुष्यो मत्प्रसादेन भविष्यति न संशयः॥

sarvābādhāvinirmukto dhanadhānyasutānvitaḥ|
manuṣyo matprasādena bhaviṣyati na saṃśayaḥ||

TEXT POSITION 13

श्रुत्वा ममैतन्माहात्म्यं तथा चोत्पत्तयः शुभाः।
पराक्रमं च युद्धेषु जायते निर्भयः पुमान्॥

śrutvā mamaitanmāhātmyaṃ tathā cotpattayaḥ śubhāḥ|
parākramaṃ ca yuddheṣu jāyate nirbhayaḥ pumān||

TEXT POSITION 14

रिपवः संक्षयं यान्ति कल्याणं चोपपद्यते।
नन्दते च कुलं पुंसां माहात्म्यं मम शृण्वताम्॥

ripavaḥ saṃkṣayaṃ yānti kalyāṇaṃ copapadyate|
nandate ca kulaṃ puṃsāṃ māhātmyaṃ mama śṛṇvatām||

TEXT POSITION 15

शान्तिकर्मणि सर्वत्र तथा दुःस्वप्नदर्शने।
ग्रहपीडासु चोग्रासु माहात्म्यं शृणुयान्मम॥

śāntikarmaṇi sarvatra tathā duḥsvapnadarśane|
grahapīḍāsu cogrāsu māhātmyaṃ śṛṇuyānmama||

TEXT POSITION 16

उपसर्गाः शमं यान्ति ग्रहपीडाश्च दारुणाः।
दुःस्वप्नं च नृभिर्दृष्टं सुस्वप्नमुपजायते॥

upasargāḥ śamaṃ yānti grahapīḍāśca dāruṇāḥ|
duḥsvapnaṃ ca nṛbhirdṛṣṭaṃ susvapnamupajāyate||

TEXT POSITION 17

बालग्रहाभिभूतानां बालानां शान्तिकारकम्।
सङ्घातभेदे च नृणां मैत्रीकरणमुत्तमम्॥

bālagrahābhibhūtānāṃ bālānāṃ śāntikārakam|
saṅghātabhede ca nṛṇāṃ maitrīkaraṇamuttamam||

TEXT POSITION 18

दुर्वृत्तानामशेषाणां बलहानिकरं परम्।
रक्षोभूतपिशाचानां पठनादेव नाशनम्॥

durvṛttānāmaśeṣāṇāṃ balahānikaraṃ param|
rakṣobhūtapiśācānāṃ paṭhanādeva nāśanam||

TEXT POSITION 19

सर्वं ममैतन्माहात्म्यं मम सन्निधिकारकम्।
पशुपुष्पार्घ्यधूपैश्च गन्धदीपैस्तथोत्तमैः॥

sarvaṃ mamaitanmāhātmyaṃ mama sannidhikārakam|
paśupuṣpārghyadhūpaiśca gandhadīpaistathottamaiḥ||

TEXT POSITION 20

विप्राणां भोजनैर्होमैः प्रोक्षणीयैरहर्निशम्।
अन्यैश्च विविधैर्भोगैः प्रदानैर्वत्सरेण या॥

viprāṇāṃ bhojanairhomaiḥ prokṣaṇīyairaharniśam|
anyaiśca vividhairbhogaiḥ pradānairvatsareṇa yā||

TEXT POSITION 21

प्रीतिर्मे क्रियते सास्मिन्सकृच्चरिते श्रुते।
श्रुतं हरति पापानि तथाऽऽरोग्यं प्रयच्छति॥

prītirme kriyate sāsminsakṛccarite śrute|
śrutaṃ harati pāpāni tathā''rogyaṃ prayacchati||

TEXT POSITION 22

रक्षां करोति भूतेभ्यो जन्मनां कीर्तनं मम।
युद्धेषु चरितं यन्मे दुष्टदैत्यनिबर्हणम्॥

rakṣāṃ karoti bhūtebhyo janmanāṃ kīrtanaṃ mama|
yuddheṣu caritaṃ yanme duṣṭadaityanibarhaṇam||

TEXT POSITION 23

तस्मिञ्छ्रुते वैरिकृतं भयं पुंसां न जायते।
युष्माभिः स्तुतयो याश्च याश्च ब्रह्मर्षिभिः कृताः॥

tasmiñchrute vairikṛtaṃ bhayaṃ puṃsāṃ na jāyate|
yuṣmābhiḥ stutayo yāśca yāśca brahmarṣibhiḥ kṛtāḥ||

TEXT POSITION 24

ब्रह्मणा च कृतास्तास्तु प्रयच्छन्ति शुभां मतिम्।
अरण्ये प्रान्तरे वापि दावाग्निपरिवारितः॥

brahmaṇā ca kṛtāstāstu prayacchanti śubhāṃ matim|
araṇye prāntare vāpi dāvāgniparivāritaḥ||

TEXT POSITION 25

दस्युभिर्वा वृतः शून्ये गृहीतो वापि शत्रुभिः।
सिंहव्याघ्रानुयातो वा वने वा वनहस्तिभिः॥

dasyubhirvā vṛtaḥ śūnye gṛhīto vāpi śatrubhiḥ|
siṃhavyāghrānuyāto vā vane vā vanahastibhiḥ||

TEXT POSITION 26

राज्ञा क्रुद्धेन चाज्ञप्तो वध्यो बन्धगतोऽपि वा।
आघूर्णितो वा वातेन स्थितः पोते सुदुस्तरे॥

rājñā kruddhena cājñapto vadhyo bandhagato'pi vā|
āghūrṇito vā vātena sthitaḥ pote sudustare||

Note: Edition variant: the 1894 main text reads सुदुस्तरे, while the earlier witness reads महार्णवे. The commentary's ocean gloss is not a replacement for the main Sanskrit reading.

TEXT POSITION 27

पतत्सु चापि शस्त्रेषु सङ्ग्रामे भृशदारुणे।
सर्वाबाधासु घोरासु वेदनाभ्यर्दितोऽपि वा॥

patatsu cāpi śastreṣu saṅgrāme bhṛśadāruṇe|
sarvābādhāsu ghorāsu vedanābhyardito'pi vā||

TEXT POSITION 28

स्मरन्ममैतच्चरितं नरो मुच्येत सङ्कटात्।
मम प्रभावात्सिंहाद्या दस्यवो वैरिणस्तथा॥

smaranmamaitaccaritaṃ naro mucyeta saṅkaṭāt|
mama prabhāvātsiṃhādyā dasyavo vairiṇastathā||

TEXT POSITION 29

दूरादेव पलायन्ते स्मरतश्चरितं मम।
ऋषिरुवाच
एवमुक्त्वा भगवती चण्डिका चण्डविक्रमा॥

dūrādeva palāyante smarataścaritaṃ mama|
ṛṣiruvāca
evamuktvā bhagavatī caṇḍikā caṇḍavikramā||

TEXT POSITION 30

पश्यतामेव देवानां तत्रैवान्तरधीयत।
तेऽपि देवा निरातङ्काः स्वाधिकारान्यथापुरम्॥

paśyatāmeva devānāṃ tatraivāntaradhīyata|
te'pi devā nirātaṅkāḥ svādhikārānyathāpuram||

TEXT POSITION 31

यज्ञभागभुजः सर्वे चक्रुर्विनिहतारयः।
दैत्याश्च देव्या निहते शुम्भे देवरिपौ युधि॥

yajñabhāgabhujaḥ sarve cakrurvinihatārayaḥ|
daityāśca devyā nihate śumbhe devaripau yudhi||

TEXT POSITION 32

जगद्विध्वंसिनि तस्मिन्महोग्रेऽतुलविक्रमे।
निशुम्भे च महावीर्ये शेषाः पातालमाययुः॥

jagadvidhvaṃsini tasminmahogre'tulavikrame|
niśumbhe ca mahāvīrye śeṣāḥ pātālamāyayuḥ||

TEXT POSITION 33

एवं भगवती देवी सा नित्यापि पुनः पुनः।
सम्भूय कुरुते भूप जगतः परिपालनम्॥

evaṃ bhagavatī devī sā nityāpi punaḥ punaḥ|
sambhūya kurute bhūpa jagataḥ paripālanam||

TEXT POSITION 34

तयैतन्मोह्यते विश्वं सैव विश्वं प्रसूयते।
सा याचिता च विज्ञानं तुष्टा ऋद्धिं प्रयच्छति॥

tayaitanmohyate viśvaṃ saiva viśvaṃ prasūyate|
sā yācitā ca vijñānaṃ tuṣṭā ṛddhiṃ prayacchati||

TEXT POSITION 35

व्याप्तं तयैतत्सकलं ब्रह्माण्डं मनुजेश्वर।
महाकाल्या महाकाले महामारीस्वरूपया॥

vyāptaṃ tayaitatsakalaṃ brahmāṇḍaṃ manujeśvara|
mahākālyā mahākāle mahāmārīsvarūpayā||

TEXT POSITION 36

सैव काले महामारी सैव सृष्टिर्भवत्यजा।
स्थितिं करोति भूतानां सैव काले सनातनी॥

saiva kāle mahāmārī saiva sṛṣṭirbhavatyajā|
sthitiṃ karoti bhūtānāṃ saiva kāle sanātanī||

TEXT POSITION 37

भवकाले नृणां सैव लक्ष्मीर्वृद्धिप्रदा गृहे।
सैवाभावे तथाऽलक्ष्मीर्विनाशायोपजायते॥

bhavakāle nṛṇāṃ saiva lakṣmīrvṛddhipradā gṛhe|
saivābhāve tathā'lakṣmīrvināśāyopajāyate||

TEXT POSITION 38

स्तुता सम्पूजिता पुष्पैर्धूपगन्धादिभिस्तथा।
ददाति वित्तं पुत्रांश्च मतिं धर्मे गतिं शुभाम्॥

stutā sampūjitā puṣpairdhūpagandhādibhistathā|
dadāti vittaṃ putrāṃśca matiṃ dharme gatiṃ śubhām||

अध्याय का समापन

COLOPHON

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे देव्याश्चरितमाहात्म्यं नाम द्वादशोऽध्यायः॥१२॥

iti śrīmārkaṇḍeyapurāṇe devyāścaritamāhātmyaṃ nāma dvādaśo'dhyāyaḥ||12||